

УДК: 34 (477) (063)

Д 44

ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: збірник матеріалів Міжнародного науково-практичного онлайн-семінару (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 29 квітня 2022 року). Кривий Ріг, 2022. 498с.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Донецького державного університету внутрішніх справ
(протокол № 13 від «25» травня 2022 року)*

Публікується за матеріалами Міжнародного науково-практичного онлайн-семінару «Діяльність державних органів в умовах воєнного стану», який відбувся 29 квітня 2022 року у Донецькому державному університеті внутрішніх справ (м. Кривий Ріг).

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників закладів освіти й наукових установ, здобувачів вищої освіти юридичного і правоохоронного напрямів, а також на тих, хто цікавиться питаннями забезпечення публічної безпеки і порядку; застосування кримінального, адміністративного та трудового законодавства; законодавчого регулювання військових і територіальних формувань, реалізації прав людини у діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану.

Матеріали збірнику опубліковані в авторській редакції.

© Колектив авторів, 2022

© ДонДУВС, 2022

БУЛИЧЕВ Андрій, БУЛИЧЕВА Наталія, ГРУЩЕНКО Олена ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ: АНАЛІЗ ДОСЯГНЕНЬ ТА ПОМИЛОК ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН	270
ВОЛК Олена HUMAN RIGHTS DURING MARTIAL LAW.....	273
ГРИШАНОВА Олеся ПРАВА ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ.....	275
ГУРАЛЕНКО Наталія ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ: НЕБЕЗПЕКА БЕЗКАРНОСТІ В УМОВАХ ХІМІЧНОЇ АТАКИ.....	278
ДАЦЮК Тетяна, КРАВЦОВА Маргарита ВВЕДЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: ЗАБОРОНИ І ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	280
ДЕРКАЧ Євгенія, ВОЗНЮК Костянтин ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	284
ДРАГОМІРОВА Євгенія РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВІДТВОРЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГРОМАД В ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	286
ДУБИНЕЦЬ Валентин ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗУМІННЯ ПРИРОДНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	288
ДУСЯК Олександра ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ НА ЗАНЯТТЯ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	290
ЗАВАЛЬНЮК Катерина ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ОБМЕЖЕНЬ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ.....	292
ЗБУТЕВИЧ Даніїл АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СКЛАДАННЯ ЗАПОВІТУ В УКРАЇНІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ.....	294
КАРГАПОЛЬЦЕВ Іван, ЛОГІНОВА Марина ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ.....	296
КИРИЧЕНКО Олександр, БОНДАРЕНКО Інна ІННОВАЦІЙНІ КОНСТИТУЦІЙНІ БАЗИСНІ ПОРЯДКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	298
КИРИЧЕНКО Олександр, ШИМЧЕНКО Олексій ІННОВАЦІЙНЕ РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ЯК РЕСПУБЛІКИ ТА БАЗИСНИХ СКЛАДОВИХ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	304
КЛИМЕНКО Дмитро ПРАВА І СВОБОДИ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	306
КОРІНЬ Дмитро, ЯРОШЕНКО Артем АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	310
КОРНІЄНКО Анастасія МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ.....	312
КОРОТКОВА Юлія ПРОФЕСІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО З ДІТЬМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	314

багато уваги приділяти виявленню та протистоянню кіберзагрозам віртуального середовища, які додаються до зовнішніх військових загроз. Так, під загрозою знищення опинились інформаційні бази центральних органів державної влади, що унеможливило надання електронних публічних послуг фізичним і юридичним особам. Як результат, органи державного управління втратили на певний час здатність своєчасно ухвалювати необхідні управлінські рішення та оперативно реагувати на швидко змінювані обставини, що могло стати причиною затяжної управлінської кризи в країні.

Підсумовуючи, можна зазначити, що детальний аналіз впливу зовнішніх загроз під час воєнного стану із використанням сучасних методик антикризового управління в сферу публічного адміністрування повинно стати підґрунтям для розробки детальних алгоритмів діяльності кожного із органів державного управління щодо збереження здатності виконувати виконання стратегічно важливих функцій в забезпеченні роботи держави та повного збереження інформаційних управлінських ресурсів і каналів доступу до них.

Список використаних джерел

1. Харченко А.Л., Уткіна М.С. Щодо електронних послуг в Україні: юридична природа, ознаки та принципи. *Прикарпатський юридичний вісник № 1(36), 2021.* URL : <https://v.gd/ybNEsg2>. Ішханян А.Р. Поняття та сутність процедури надання електронних послуг в Україні. *Право і суспільство, № 5, 2019.* URL : http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2019/5_2019/part_1/21.pdf

БУЛИЧЕВ Андрій,

начальник 1-го відділу науково-дослідної лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства, Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України, к.ю.н

БУЛИЧЕВА Наталія,

доцент кафедри публічного та приватного права, кандидат юридичних наук, доцент, Київський університет імені Бориса Грінченка

ГРУЩЕНКО Олена,

доцент кафедри економічної безпеки та фінансових розслідувань, кандидат економічних наук, доцент, Національна академія внутрішніх справ, к.е.н, доцент

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ: АНАЛІЗ ДОСЯГНЕНЬ ТА ПОМИЛОК ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Проблема гендерної рівності є одним із актуальних питань не тільки для України, а й для багатьох країн світу. Особливої актуальності це питання

набуло в умовах воєнного стану. Починаючи з окупації Кримського півострову, проведення антитерористичної операції на сході України, функціонування органів державної влади, установ та організацій вже сьогодні в умовах воєнного стану значно вплинули на структуру соціуму, зокрема на руйнацію стереотипних уявлень щодо соціальних ролей. За останні роки і особливо з моменту повномаштабної російської військової агресії участь жінок у бойових діях стала для суспільства радше нормою, ніж винятком. Нині жіноцтво представлене на всіх напрямках безпосередньої участі у воєнних діях, а також забезпечення врегулювання конфлікту та встановлення миру, а саме: політичному, волонтерському та власне військовому. У всіх основних інституціях сектору безпеки та оборони наявна тенденція до зростання частки жінок.

Не зважаючи на підвищення уваги суспільства щодо зазначеного питання, слід визнати наявність у секторі безпеки і оборони України великої кількості проблемних питань дотримання гендерної рівності: щодо кадрового забезпечення; щодо інституту відповідальності військовослужбовців та порядку відбування покарання; щодо порядку виконання обов'язків військової служби; щодо соціальних гарантій і пільг, можливості користування ними тощо[1].

Прикладом у вирішенні організаційно-правових проблем залучення до військової служби жінок має стати світовий досвід. Так, у світі існує багато країн, які багато років ведуть ефективну гендерну політику, у тому числі і в збройних силах, інших військових формуваннях, де питання гендерної рівності стоїть найбільш гостро.

Так, у 2014 році Норвегія першою з країн Європи та членів НАТО ввела всезагальну військову повинність для жінок. 14 жовтня 2014 р. Парламент Норвегії прийняв закон про введення обов'язкової військової повинності для жінок. Набув чинності з 1 січня 2015 р., призовниці почнуть службу влітку 2016 р. Норвегія стала першою європейською державою і першим членом НАТО, де запроваджено обов'язковий призов для жінок. Призову підлягають дівчата старше 18 років, термін служби – 19 місяців. Раніше жінки служили на добровільній основі (наприклад, вони склали 12,5% з 8 тис. призовників у 2014 р.) [2].

В даний час обов'язковий призов для жінок існує в Ізраїлі і М'янмі. Призову в армію оборони Ізраїлю, згідно із законом про військову повинність від 1986 ., підлягають жінки віком від 18 років, які придатні за станом здоров'я, не перебувають у шлюбі і не мають дітей. Від призову звільняються жінки, які репатрійовані, віком старше 17 років. Дівчата з ортодоксальних сімей, що дотримуються суворих релігійних правил, мають право на звільнення від військового обов'язку на проходження альтернативної служби. Відмова від служби карається тюремним ув'язненням. Термін строкової служби – 24 місяці. В даний час жінки складають до 33% особового складу армії. Як правило, вони призиваються в небойові частини. Приблизно третина офіцерів ізраїльської армії – жінки. У М'янмі військова повинність для жінок була введена в 2011 р. Призовний вік – від 18 до 27 років.

Крім того, у багатьох країнах світу жінки можуть служити на добровільній основі. У США жінки були допущені до військової служби в 1942 р., коли на додаток до корпусу медичних сестер, створеному в 1901 р., була створена жіноча допоміжна служба сухопутних військ. В даний час жінки складають близько 20% особового складу американських збройних сил. Жінки-військовослужбовці повністю зрівняні в правах з чоловіками. Вони приймаються на службу у віці 17-18 років, обов'язковою умовою є наявність середньої освіти. Мінімальний термін контракту – два роки. Добровольцям надається право вибору роду військ, спеціальності, а також місця служби. У 2011 р. було знято заборону для жінок на службу в підводному флоті. Сьогодні американські жінки задіяні у всіх родах збройних сил, крім частин спеціального призначення. З 2014 р. вони можуть перебувати на лінії фронту [3].

У канадській армії жінки стали служити з 1895 р. У 2001 р. для них була ліквідована остання заборона – на службу на підводних човнах.

У Франції жінки служать в армії з 1939 р. Сьогодні французька армія сама «фемінізована» у Європі, понад 22% службовців – жінки. Вони служать практично у всіх військах, крім Іноземного легіону, морської піхоти та екіпажів підводних човнів. З 1995 р. їм дозволено пілотувати всі види літаків. З 2014 р. жінки можуть приймати участь в бойових діях.

У ФРН в 1975 р. жінкам було надано право служити в бундесвері в санітарних військах, у 2001 р. вони отримали можливість проходити службу в бойових підрозділах. В даний час службу за контрактом проходять 19 тис. жінок (10% всього особового складу), які допускаються до всіх видів військових спеціальностей.

У Великій Британії у складі збройних сил у 1917-1919 рр. були сформовані Жіночі королівські військово-повітряні сили, Королівський допоміжний корпус Військово-морських сил і Жіночий автотранспортний легіон. Після зняття багаторічної заборони в 1990 р. жінкам було дозволено служити у ВМС, а в травні 2012 р. вперше в історії країни жінка стала командиром бойового корабля. З 2013 р. жінки почали служити на підводних човнах. В даний час чисельність жінок в армії становить близько 10% від загальної кількості військовослужбовців [2].

У Швеції прийом жінок на службу на добровільній основі був дозволений в 1980 р. Закон гарантує їм рівні з чоловіками можливості по заняттю будь-яких посад. Сьогодні жінки складають близько 10-15% від загальної кількості призовників. На службу жінки приймаються у віці 18-25 років (у ВПС до 23 років). Жінки-військовослужбовці активно залучаються до участі в міжнародних миротворчих операціях за межами території країни.

В Іспанії жінки служать в армії нарівні з чоловіками, в 1989 р. були зняті всі обмеження (раніше жінки не могли служити в бойових частинах і спеціалізувалися в основному в галузі медичного та інженерного забезпечення). В даний час частка жінок становить близько 14% від усього особового складу Збройних Сил країни.

В Ірані існують жіночі батальйони «АзЗохра». Це – жіночий «спецназ», підрозділи, що входять до напіввійськового формування «басідж» при міністерстві внутрішніх справ. Ці підрозділи діють під егідою Корпусу вартових ісламської революції. Дівчата отримують спеціальну підготовку у спеціалізованій школі під Тегераном, створеній наприкінці 1980-х років, і є єдиною у своєму роді [2].

Враховуючи досвід США та інших країн світу, аналізуючи досягнення та помилки, вважаємо, що Україна повинна прагнути до паритетного становища жінок і чоловіків під час їх служби у Збройних силах України, Національній гвардії та інших військових формуваннях, шляхом забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі. Необхідно постійно застосувати заходи, спрямовані на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків у реалізації їх прав. В свою чергу, розширення повноважень жінок та зміцнення їхньої ролі у процесі здійснення національної оборонної реформи поряд із забезпеченням політичної, соціальної та економічної участі жінок у діяльності суспільства, насамперед, сприятиме підвищенню захисту правового статусу жіноцтва у військовій сфері, що набуло нагальної необхідності в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Заворотько І. Проблеми гендерної рівності у секторі безпеки і оборони URL: <https://helsinki.org.ua/problemy-gendernoji-rivnosti-u-sektori-bezpeky-i-oborony-i-zavorotko/>
2. Топ-10 гендерної політики [Бочкор Н., Дунебабіна О., Євсюкова М. та ін.] Київ, 2015. 49с. URL: <https://v.gd/5jHdqF>
3. Andrea Diaz For the first time, a woman is leading the largest command in the US Army URL: <https://v.gd/Iwh2X5>

VOLIK Olena

*lecturer, Social and Humanitarian Department
Donetsk State University of Internal Affairs*

HUMAN RIGHTS DURING MARTIAL LAW

It is often during armed conflicts that human rights are infringed upon the most. Therefore, over the years, experts have focused much attention on the formulation of instruments aimed at alleviating human suffering during war and conflict. Today, three areas of modern international law attempt to provide protection to victims of war: human rights law, refugee law and humanitarian law. While these fields are closely linked, they need to be distinguished systematically. Refugee law has been discussed in Part IV. This chapter focuses on international humanitarian law, which